

CĂI ȘI MIJLOACE DE REGLEMENTARE A DIFERENDELOR INTERNAȚIONALE: DE LA DIPLOMAȚIE LA FORȚA ARMATĂ

Tatiana MUNTEANU

Catedra Drept Internațional și Drept al Relațiilor Economice Externe

In state relation as well as in international organizations relations there can occur conflicts or the interests of those countries can, at certain point, go opposite. The following means, peaceful or coercitive, have as purpose the prevention, management of conflicts crises and peacefully solving of their disputes by long-term political solutions.

Pacea și războiul rămân și astăzi probleme esențiale ale comunității internaționale. Competiția pentru putere, interesele deseori divergente ale statelor creează stări conflictuale între actorii care joacă pe scena internațională. În evoluția comunității internaționale la această etapă plină de evenimente majore la nivel statal, regional sau global se evidențiază tot mai mult intensificarea apariției unor noi pericole, provocări și amenințări în raport cu securitatea sa. Astfel, vis-à-vis de pericolul unui război nuclear global, au luat amploare situațiile de conflicte armate regionale și interne, terorismul internațional, criminalitatea organizată, traficul de ființe umane, traficul de droguri și epidemiile în masă.

În acest context, drept consecință a apariției acestor situații de conflict, în noile condiții ale globalizării din sec.XXI, considerăm necesar a determina și a identifica căile și mijloacele ce pot fi folosite pentru uniformizarea sau aducerea, pe cât e posibil, la un numitor comun a intereselor divergente ale statelor care creează, de fapt, aceste stări conflictuale, ținându-se cont, în aceeași măsură, de interesele tuturor statelor implicate. Întrebările care se impun în context sunt următoarele: ce urmează a fi aplicat în vederea reglementării situațiilor de conflict: normele dreptului internațional sau forța? care modalități și mijloace de soluționare a diferendelor dintre state și de asigurare a ordinii juridice internaționale sunt acceptabile și legitime? care este cadrul formal în care principiul soluționării diferendelor internaționale pe cale pașnică este atins sau nu? care sunt intermediarii sau terții care facilitează sau contribuie în mod direct la aceasta?

În cele ce urmează vom prezenta contribuția pe care au adus-o diferite civilizații la dezvoltarea dreptului internațional și a celui diplomatic, în egală măsură, pentru a face conexiunea cu dreptul internațional și pentru a demonstra, totodată, importanța normei de *jus cogens* în ceea ce privește reglementarea pașnică a diferendelor internaționale. De asemenea, nu numai în plan teoretic, ci și prin exemplificare, vom arăta căile și mijloacele pașnice utilizate de către grupurile sociale, mai târziu și de către state, pentru a-și rezolva în mod pașnic diferendele și situațiile de conflict dintre ele.

Pe fondul extinderii și amplificării continue a relațiilor dintre state, accentuării interdependențelor și proceselor complexe pentru menținerea păcii și securității internaționale, reglementării diferendelor internaționale îi revine un rol important în ansamblul instituțiilor și normelor care guvernează societatea internațională.

Principiul soluționării pașnice a diferendelor internaționale și procedurile de drept internațional pentru realizarea lor au cunoscut o lungă evoluție istorică. În conținutul acestui principiu se reunesc aspecte juridice (de drept internațional), de morală și de politică internațională.

Adoptarea Convențiilor de la Haga, din 1899 și 1907, pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale, a oglindit primele încercări de reglementare a soluționării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale. În general, cristalizarea soluționării diferendelor internaționale pe cale pașnică în calitate de principiu al dreptului internațional public s-a constituit în anul 1928, când a fost semnat „Pactul Briand-Kellogg”. Pe lângă condamnarea războiului și renunțarea la folosirea războiului ca instrument al politicii naționale, Pactul consemnează și angajamentul statelor de a soluționa conflictele internaționale numai prin mijloace pașnice. În dispozițiile Pactului nu este specificată nici o procedură de constrângere colectivă aplicabilă în cazul încălcării sale. În aceeași ordine de idei, Statutul Societății Națiunilor (1919) stabilea pentru statele membre obligația de a încerca să soluționeze prin mijloace pașnice diferendele dintre ele, fără a exclude însă posibilitatea recurserii la război.

Un alt instrument juridic internațional – Carta ONU din 26 iunie 1945 – consacră principiul soluționării diferendelor internaționale prin mijloace pașnice ca o obligație internațională a statelor și un principiu fundamental al dreptului internațional public.

La nivel regional, principiul a fost consacrat în „Convenția europeană pentru soluționarea pașnică a diferendelor” (1957) adoptată în cadrul Consiliului Europei.

Ținând seama de preocuparea prioritară în domeniul reglementării diferendelor internaționale, pentru a desemna diversitatea stărilor conflictuale, literatura de specialitate [1] folosește o terminologie variată: situație, diferend, litigiu, conflict, criză etc. Dintre acești termeni, noțiunea „diferend” are o accepțiune mai largă, incluzând toți ceilalți termeni. În accepțiunea sa largă, „noțiunea de diferend desemnează o neînțelegere, un dezacord sau litigiu între două sau mai multe state cu privire la un drept, pretenție sau un interes” [2]. Este ușor de înțeles că nu orice neînțelegeri sau opinii divergente dintre două state ajung să ia forma unui diferend, care presupune formularea unor poziții opuse bine definite. Ca atare, opoziția și existența unui diferend între state este marcată de exprimarea unor opinii sau pretenții contradictorii (declarații, proteste etc.) cu privire la problema cu care se confruntă statele respective.

Totuși, se impune întrebarea: diferend sau situație? În anul 1924, Curtea Permanentă de Justiție Internațională a definit diferendul „ca un dezacord asupra unei probleme de drept sau de fapt, o opoziție de teze juridice sau de interese între State” [3]. În Carta ONU și în alte documente internaționale, alături de noțiunea „diferend” figurează și noțiunea „situație”, aceasta din urmă cu un sens mai larg: ca o stare de fapt „care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau ar putea da naștere unui diferend” (art.34). În timp ce „diferendul” reprezintă o neînțelegere sau un dezacord declarat între două și, uneori, mai multe state, cu privire la un drept, o pretenție sau un interes; termenul „situație” exprimă o stare de fapt care ar putea da naștere unui diferend și care, de regulă, privește mai multe state. În plus, în timp ce obiectul diferendului este în general precis și clar circumscris, situațiile implică interese mai complexe ce antrenează îngrijorarea unui număr mai mare de state, de exemplu – „situația din Orientul Mijlociu”.

Distincția dintre noțiunile de diferend și situație, care ar putea să pară convențională, are importanță din punctul de vedere al calificării stărilor de drept și de fapt supuse reglementării pașnice. Or, în această privință art.1 alin.(1) al Cartei indică cu claritate că printre scopurile Națiunilor Unite se înscrie și acela de a înfăptui, prin mijloace pașnice, „aplanarea ori rezolvarea diferendelor sau situațiilor cu caracter internațional care ar putea duce la o încălcare a păcii”. Aceeași terminologie este folosită și în art.34 al Cartei, referitor la obiectul și scopul anchetei pe care o poate întreprinde Consiliul de Securitate. El poate astfel ancheta „orice diferend sau situație care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau ar putea da naștere unui diferend cu scopul de a stabili dacă prelungirea acestora ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale”.

Cu toate că dreptul internațional contemporan interzice folosirea forței și amenințării cu forța, statele, ca și celelalte subiecte de drept internațional, nu ajung întotdeauna la o soluționare pe cale pașnică a diferendelor. Astfel, putem distinge trei căi de reglementare a unui diferend: **pe cale pașnică, prin aplicarea unor mijloace bazate pe constrângere, dar fără utilizarea forței armate și prin mijloace aplicabile cu ajutorul forțelor armate.**

Potrivit Convenției de la Haga din 1907, diferendele internaționale pot fi împărțite în diferende politice și diferende juridice, iar conform art.36 din Statutul Curții Internaționale de Justiție (CIJ) caracter juridic au următoarele diferende: interpretarea unui tratat; orice problemă de drept internațional; existența oricărui fapt, care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale; natura și întinderea despăgubirilor datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale. După această distincție făcută, se consideră că aceste diferende de ordin juridic ar urma să fie supuse spre rezolvare CIJ, iar cele politice să fie soluționate prin mijloace politico-diplomatice. Însă, în realitate nu se poate face o distincție netă între diferendele politice și cele juridice, întrucât, de cele mai multe ori, un diferend prezintă atât aspecte juridice, cât și politice.

Mijloacele de reglementare pașnică a unor diferende la care statele pot recurge (Carta ONU, art.33, face o enumerare a celor mai multe dintre ele) cuprind trei categorii: **politico-diplomatice, jurisdicționale și organizațiile cu caracter universal sau regional (ONU, OSA, OSCE).**

Din categoria celor **politico-diplomatice** amintim: *negocierea; bunele oficii; ancheta; concilierea*; iar **jurisdicționale** sunt: *arbitrajul internațional și justiția internațională* [4].

Negocierile sau tratativele diplomatice sunt situate pe primul loc, reprezentând unul dintre cele mai utilizate mijloace de soluționare, fiind cele mai puțin costisitoare și la îndemâna oricărui stat, în care părțile vin în contact direct una cu cealaltă, ceea ce este de natură a situa părțile pe baze egale în discuții, dându-le posibilitatea de a-și exprima fără rezerve opiniile și a-și apăra interesele.

Bunele oficii și medierea se caracterizează prin acțiuni întreprinse de către un terț (stat sau organizație) la cerere sau din propria inițiativă, în scopul de a ajuta părțile pe calea negocierilor. În prima situație ajutorul

constă în determinarea părților să înceapă negocierile sau să le reia dacă acestea au fost întrerupte, iar misiunea celor care oferă bunele oficii încetează odată cu reluarea tratativelor. Medierea desemnează acțiunea prin care terțul organizează, participă direct și activ la negocieri, determinând fondul problemei și făcând propuneri pentru soluționare.

Ancheta internațională urmărește, printr-o comisie de anchetă care se poate deplasa la fața locului pentru administrarea de probe, stabilirea exactă a faptelor și lămurirea împrejurărilor ce au dus la apariția diferendului. Rezultatul anchetei se consemnează într-un raport care se înaintează părților, care pot sau nu să-l ia în calcul pentru a ajunge la o soluție privind diferendul în cauză.

Concilierea internațională este un mijloc mai complex, care se efectuează de către o comisie constituită de părți. Aceasta va examina diferendul sub toate aspectele sale și va propune soluții de împăcare. Soluția poate fi acceptată sau respinsă de părți.

Concilierea face posibilă trecerea de la mijloacele politico-diplomatice la cele juridictionale, de care se deosebește prin aceea că soluția propusă nu este obligatorie.

Arbitrajul internațional constă în rezolvarea unui diferend între state de către o persoană sau o comisie, numite de părți, ale cărei hotărâri, conform înțelegerii prealabile dintre părți, este obligatorie [5]. Consimțământul părților de a recurge la arbitraj se exprimă fie prin clauze la anumite tratate comerciale, bancare, de navigație, fie prin încheierea de tratate special pentru arbitraj. Conform acestor tratate, sentința arbitrală este obligatorie și trebuie executată de către părțile care au recurs la arbitraj și s-au angajat s-o execute.

Justiția internațională, care la ora actuală este asigurată prin Curtea Internațională de Justiție constituită în temeiul Cartei ONU. Ea judecă diferendele apărute între statele care sunt părți la Statutul acesteia și care acceptă jurisdicția ei. Un stat care nu a aderat la Statutul CIJ poate să accepte jurisdicția Curții în condițiile stabilite de Consiliul de Securitate al ONU.

La reglementarea pașnică a diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale, în general, se recurge după ce alte mijloace pașnice au fost folosite. Este vorba de diferende internaționale de o anumită gravitate, a căror prelungire ar putea pune în pericol pacea și securitatea internațională. O astfel de organizație internațională cu caracter universal (din 193 de state care sunt la acest moment pe glob, 191 sunt membre ale acestei organizații) este Organizația Națiunilor Unite, care are și vocație în securitatea internațională. În cadrul acestei organizații, în afară de CIJ, atribuții în domeniul soluționării diferendelor are atât Consiliul de Securitate, cât și Adunarea Generală [6].

Consiliul de Securitate are drept scop menținerea păcii și securității internaționale, limitându-și funcțiile în exclusivitate la realizarea acestui țel. Acesta poate acționa din proprie inițiativă, la sesizarea părților în diferend sau a unui stat membru ori a Secretarului General al ONU, făcând recomandări cu privire la procedurile de aplanare și la condițiile adecvate de rezolvare a diferendului. Implicarea sa în rezolvarea crizelor internaționale se face atât prin metode pașnice, formulând recomandări, dar și prin acțiuni operative bazate pe constrângere – prin rezoluții.

Adunarea Generală, prin componentele sale, poate doar să discute și să facă recomandări pentru rezolvarea pașnică a oricărui diferend care afectează relațiile prietenești dintre națiuni.

Mijloacele bazate pe constrângere fără utilizarea forței. Aplicarea tuturor măsurilor de constrângere cu sau fără folosirea forței armate este încredințată, în general, Consiliului de Securitate al ONU, dar și statele pot recurge în mod excepțional la măsuri de constrângere fără folosirea forței armate, ca răspuns la acte inamicale sau ilicite ale altui sau altor state [7]. Aceste măsuri ar putea fi: *retorsiunea* (este vorba de un act neamical cum ar fi măsuri legislative, administrative, judecătorești cu caracter neamical față de un alt stat, ca urmare a unor acte neprietenești săvârșite de acel stat (ex. de retorsiune: ruperea relațiilor diplomatice, încetarea comerțului, reducerea importurilor de la un asemenea stat), *represaliile* (măsuri de constrângere luate de un stat împotriva altui stat în scopul de a-l determina să repare daunele rezultate din acte sau omisiuni ilicite contrare dreptului internațional, săvârșite de acel stat), *embargoul* (represalii, prin care un stat reține navele comerciale ale altui stat în porturile sau în marea sa teritorială, sau reținerea bunurilor de orice fel, destinate statului împotriva căruia se aplică, în scopul de a-l determina să înceteze o încălcare a unor norme și să repare un prejudiciu cauzat), *boicotajul* (întreruperea relațiilor comerciale dintre state, precum și întreruperea comunicațiilor feroviare, maritime, poștale, telegrafice, prin radio etc.), *blocada maritimă pașnică* – face trecerea spre măsurile aplicate cu forța armată, chiar dacă se numește „pașnică” și constă în împiedicarea de către un stat, cu forțele sale navale militare, a oricăror comunicații cu porturile și litoralul statului în cauză, fără a se afla în stare de război cu acesta.

Mijloace aplicabile cu ajutorul forțelor armate sunt acele acțiuni care, prin folosirea instrumentului militar și a logisticii necesare, sprijină îndeplinirea unor obiective foarte variate (politice, economice, sociale, culturale etc.), altele decât cele clasice ale luptei armate. Așa cum războiul este o continuare cu mijloace violente a politicii pe care statul o promovează, așa și aceste acțiuni, chiar dacă sunt desfășurate de către forțele armate, sunt tot niște mijloace la îndemâna politicului pentru continuarea și sprijinirea eforturilor diplomatice de rezolvare a unui diferend de la care se poate ajunge la un conflict.

Teoreticienii militari apreciază că armatele moderne pot desfășura două tipuri de acțiuni militare: cele specifice luptei armate și operații de menținere a stabilității. Acest tip de acțiuni este întâlnit în literatura de specialitate și în doctrine ca acțiuni militare, altele decât războiul, sau ca operații de stabilitate și sprijin. Operațiile în sprijinul păcii, pentru că generic așa se numesc, reprezintă activități militare care sunt organizate și se desfășoară în contextul eforturilor generale (politico-diplomatice) de asigurare a păcii și securității sub autoritatea ONU sau a unei organizații regionale recunoscute și cu vocație în securitate, propunându-și scopuri precum rezolvarea conflictului, promovarea păcii, descurajarea războiului, sprijinirea autorităților civile [8].

Operațiile în sprijinul păcii nu se definesc ca acțiuni de constrângere (exceptând doar operațiile de impunere a păcii) și nu presupun desfășurarea luptei armate, ci vizează acțiuni pașnice care pot fi folosite atât înainte, în timpul cât și după încheierea unui conflict armat, ori fără a se ajunge la acesta.

Încercând să clasificăm aceste operații, am ajuns să decidem că ele pot fi grupate în câteva categorii, precum: **operații ce se desfășoară pentru rezolvarea pașnică a unui diferend, operații desfășurate în timpul unui diferend** (dacă nu s-a ajuns la o înțelegere), **operații postconflict** (după ce s-a ajuns la un acord de încetare a focului, după ce s-a semnat un armistițiu) și **operații pe care le putem întâlni în toate stările**.

Cele câteva tipuri de activități identificate fac parte dintr-un spectru larg al violenței. Ajutorul în caz de dezastre se află la limita inferioară a spectrului, iar operațiile de impunere a păcii se află la limita superioară. O anumită operație poate avea diferite grade de violență. O acțiune de evacuare a necombatantilor poate avea loc într-un mediu degajat, unul nesigur sau unul ostil. Există diferite situații și niveluri ale acțiunilor violente care pot coincide în cadrul aceluiași teatru de operații, de aceea operațiile în sprijinul păcii se pot întrepătrunde, se pot completa reciproc, se pot modifica foarte rapid în funcție de situație, iar lista acestora nu este nici-decum epuizată.

Din **prima categorie** amintim: **demonstrația de forță, prevenirea conflictului** (parte componentă a operațiilor de pace pe lângă operațiile umanitare, de impunere a păcii, de realizare a păcii și de construire a păcii), **evacuarea necombatantilor, impunerea de sancțiuni, controlul armamentelor**.

Demonstrația de forță are rolul de a arăta hotărârea unei puteri militare și de a face vizibilă capacitățile de luptă într-o anumită zonă de interes, încercând prin aceasta soluționarea unei anumite situații, care, dacă nu ar fi rezolvată, ar aduce prejudicii respectivului stat. Are rolul de a intimida forțele generatoare de tensiuni, evitându-se astfel utilizarea efectivă a forței militare împotriva acestora.

În **prevenirea conflictelor** mijloacele militare se concentrează asupra sprijinului acordat eforturilor diplomatice și politice pentru rezolvarea disputelor, incluzând: inițiative diplomatice, desfășurări preventive de forțe în scopul intimidării și prevenirii izbucnirii ostilităților, avertizarea timpurie despre o criză iminentă, supravegherea din aer, de pe pământ sau mare, sancțiuni și embargo, operații de evacuare a necombatantilor [9].

Evacuarea necombatantilor presupune asigurarea evacuării necombatantilor în siguranță, dintr-o țară străină. Pentru inițierea acestor operații este necesară o decizie politică, și, așa cum am amintit mai sus, se pot desfășura într-un mediu degajat, unul nesigur sau unul ostil.

Impunerea sancțiunilor constă în utilizarea măsurilor coercitive, stabilite de un organism de securitate (ONU, OSCE), cu drept de a aplica aceste măsuri în scopul interzicerii unor anumite activități în zonele stabile (spațiul terestru, aerian, maritim, fluvial).

Acțiunile de impunere a sancțiunilor sunt de natură militară și concură la îndeplinirea atât a unor obiective politice, cât și a unor obiective militare. Obiectivul politic constă în a determina un stat sau grup de state să se conformeze hotărârilor acestor organizații internaționale. Obiectivul militar constă în stabilirea unui filtru care să permită introducerea sau scoaterea de pe teritoriul supus sancțiunilor doar a bunurilor autorizate.

Controlul armamentelor se realizează prin stabilirea unor limite și plafoane, reducerea sau eliminarea unor armamente specifice, astfel încât să se limiteze amenințarea și riscul de război venit din partea unui potențial adversar.

Acest tip de acțiuni au la bază diferite convenții, tratate sau acorduri și cuprind măsurile luate în scopul reducerii instabilității în mediul internațional [10].

Aceste măsuri de control al armamentelor, la care forțele militare sunt chemate să-și aducă aportul, sunt: escortarea și asigurarea securității și verificării ajungerii la destinația prevăzută a livrărilor autorizate de armament și echipament militar, inspecții desfășurate în diferite unități militare, notificarea unor exerciții și aplicații militare cu trupe, vizitarea unor baze aeriene.

În timpul conflictului, **în cadrul celei de-a doua categorii** de operații se pot utiliza: **lovituri cu obiectiv limitat și raiduri, sprijin pentru acțiuni de insurgență, operațiuni de impunere a păcii, construcția păcii.**

Raidurile și atacurile cu obiectiv limitat sunt acțiuni ofensive executate pentru a produce pierderi adversarului în scopul capturării, ocupării ori distrugerii unui anumit obiectiv militar. Acestea au în vedere și îndeplinirea unor decizii politice pentru culegerea de date și informații, producerea confuziei și a incertitudinii în rândul militarilor și al populației civile, a nesiguranței, panicii și slăbirii capacității combative a forțelor armate, având drept efect limitarea capacității de acțiune a liderilor politici și militari.

Operațiile de impunere a păcii sunt acțiuni de utilizare a forței militare sau de amenințare cu utilizarea acesteia, de regulă, succedând autorizării din partea ONU (în baza Capitolului VII al Cartei ONU) sau altor organizații internaționale cu vocația de securitate, pentru a asigura respectarea sau punerea în aplicare a rezoluțiilor ori sancțiunilor stabilite de către acea organizație, în scopul menținerii sau reinstaurării păcii și securității internaționale.

În cadrul acțiunilor de *construcție a păcii* mijloacele diplomatice sunt pe primul plan, cele militare fiind folosite, de regulă, indirect. Aceste operații urmăresc realizarea încetării imediate a focului ori instaurarea rapidă a păcii prin diverse misiuni, ca: bune oficii, mediere, conciliere, precum și presiuni diplomatice și sancțiuni [11] (toate acestea executate de către structurile militare).

După restabilirea păcii sau a contactelor între părțile implicate se pot desfășura o serie de acțiuni, precum: *operații de menținere a păcii, operații de realizare a păcii, sprijin militar acordat luptei antidrog, sprijin militar acordat autorităților civile.*

Realizarea păcii cuprinde acțiunile care sprijină măsurile politice, economice, sociale și militare desfășurate pentru consolidarea acordurilor politice și înlăturarea efectelor unui conflict [12].

Sprijinul militar acordat luptei antidrog cuprinde acțiunile desfășurate de elemente ale forței multinaționale în zona de responsabilitate, în favoarea organismelor și instituțiilor autohtone și internaționale responsabile de lupta antidrog, pentru monitorizarea, depistarea și contracararea producerii, traficului și utilizării ilegale a drogurilor [13].

Operațiile de menținere a păcii sunt acțiuni militare întreprinse în baza Capitolului VI al Cartei ONU și desfășurate cu consimțământul părților implicate în conflict pentru sprijinirea eforturilor diplomatice în vederea ajungerii la o înțelegere politică de durată.

În cadrul operațiilor de menținere a păcii, de către forțele armate pot fi executate misiuni de observare, de interpunere a forțelor între beligeranți și de asistență pentru tranziție.

Acestui tip de operație îi pot fi asociate și elemente din **ultima categorie de acțiuni**, altele decât războiul, în special cele ce implică atât *asistența acordată unei națiuni*, cât și *sprijinul umanitar*. Tot în această categorie a acțiunilor întâlnite în toate stările intră și operațiunile de **căutare-salvare-evacuare, asigurarea libertății de navigație și survol, combaterea terorismului.**

Asistența acordată unei națiuni se execută de către forțele multinaționale atât în domeniul civil, cât și în cel militar și se referă la sprijinul ce se acordă pe teritoriul unui stat străin pe timp de pace, în situații neprevăzute sau de criză, cât și pe timp de război, în baza unor acorduri încheiate între statele contribuitoare și națiunea ce beneficiază de asistență.

Operațiile umanitare sunt executate pentru a ușura suferințele umane ale populației civile, care a avut sau are de îndurat în urma conflictului. Misiunile specifice acestui tip de operații sunt: ajutorul umanitar, sprijinul la dezastre și protejarea drepturilor omului.

Asigurarea libertății de navigație și survol presupune acțiuni desfășurate în scopul asigurării drepturilor internaționale de liberă navigație pe mare, fluviu și pe căile aeriene [14].

Combaterea terorismului implică acțiuni de contracarare, desfășurate oriunde, oricând există amenințarea acestuia și include toate acțiunile întreprinse în scopul prevenirii, descurajării, și anihilării acțiunilor teroriste.

Acțiunile sus-menționate, care fac parte din categoria mijloacelor aplicate cu ajutorul forțelor armate, de regulă, se desfășoară pe baza rezoluțiilor unei organizații internaționale cu caracter universal sau regional.

Forța ce se constituie pentru aceste operații este, de cele mai multe ori, multinațională, acționează în numele comunității internaționale și este imparțială, fără interese speciale în continuarea conflictului, iar utilizarea forței armate trebuie să se facă în conformitate cu niște reguli foarte clar și strict redactate, la un nivel minim necesar, astfel încât forța multinațională nu poate avea inițiativa folosirii violenței (excepție – operația de impunere a păcii), dar are dreptul la legitima apărare.

Scopul tuturor acestor mijloace, fie ele pașnice sau prin constrângere, îl constituie prevenirea conflictelor, gestionarea crizelor și rezolvarea pașnică a diferendelor inter- și intrastatale printr-o soluție politică de durată.

În concluzie, menționăm că în dreptul internațional contemporan, regula, în reglementarea diferendelor internaționale, o constituie mijloacele pașnice, pe care le-am analizat în prezentul studiu, și forța dreptului.

Referințe:

1. Geamănu G. Principiile fundamentale ale dreptului internațional. - București, 1967, p.62-67; Geamănu G. Drept Internațional Public. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p.420-421.
2. Coman F., Năstase A., Popescu D. Drept Internațional Public. - București: „Șansa” SRL, 1994, p.292.
3. Hotărârea în cazul Concesiunilor Mavrommatis, C.P.J.I. Recueil, 1924, seria A, nr.2 p.11.
4. Coman F., Năstase A., Popescu D. Drept Internațional Public, p.293.
5. Ibidem, p.296.
6. Bolintineanu A., Malita M. Carta ONU, document al erei noastre. - București: Editura Politică, 1970, p.90.
7. Coman F., Năstase A., Popescu D. Drept Internațional Public, p.303.
8. Joint Pul - 3-07 Joint Doctrine for Military Operations Other Than War, 1995, p.1.
9. Doctrina pentru Operații întrunite multinaționale. - București, 2001, p.19.
10. Frunzeti T. Operațiuni militare în sprijinul păcii. - Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre, 2000, p.53.
11. Doctrina pentru Operații întrunite multinaționale, p.19.
12. Ibidem.
13. Ibidem, p.16.
14. Ibidem, p.15.

Prezentat la 20.03.2007